

Uppbygging lífeyrissparnaðar - að hverju þarf að huga?

Þórey S. Þórðardóttir hrl. L.LM

Um hvað eru lífeyrismál?

Uppvaxtarárin

Þrjú æviskeið

Foreldrar og aðrir
aðstandendur sjá
um framfærslu

Starfsævin

Fólk framleytir sér
með launatekjum

Eftirlaunaárin

Lífeyrisgreiðslur og
sparnaður. Afkoman
ræðst af fyrirhyggju á
starfsævinni

Hlutverk lífeyrissjóða

Iðgjöld

Söfnun / lífeyrisréttindi

Lífeyrir
19.5.2014

Barnlífeyrir

Áfallalífeyrir (örorku, maka)

Eftirlaun til æviloka

Hvaðan koma eftirlaunin?

- ❑ Þriggja stoða kerfi í samræmi við það kerfi sem Alþjóðabankinn (World Bank) hefur lagt til, þ.e. að lífeyriskerfi þjóða samanstandi af þremur stoðum þar sem:
 - Fyrsta stoðin á að vera opinbert kerfi líkt og almannatryggingakerfið íslenska endurspeglar
 - Önnur stoðin á að byggja á sjóðsöfnun og samtryggingu með skylduaðild líkt og íslensku lífeyrissjóðirnir
 - Þriðja stoðin á að byggja á frjálsum viðbótarlífeyrissparnaði líkt og við sjáum í séreignarsjóðum á vegum lífeyrissjóðanna og bankanna

Þrjústoða lífeyriskerfi

I. Stoð: Almannatryggingar → skatttekjur

II. stoð: Lífeyrissjóðir → 4% + 8%

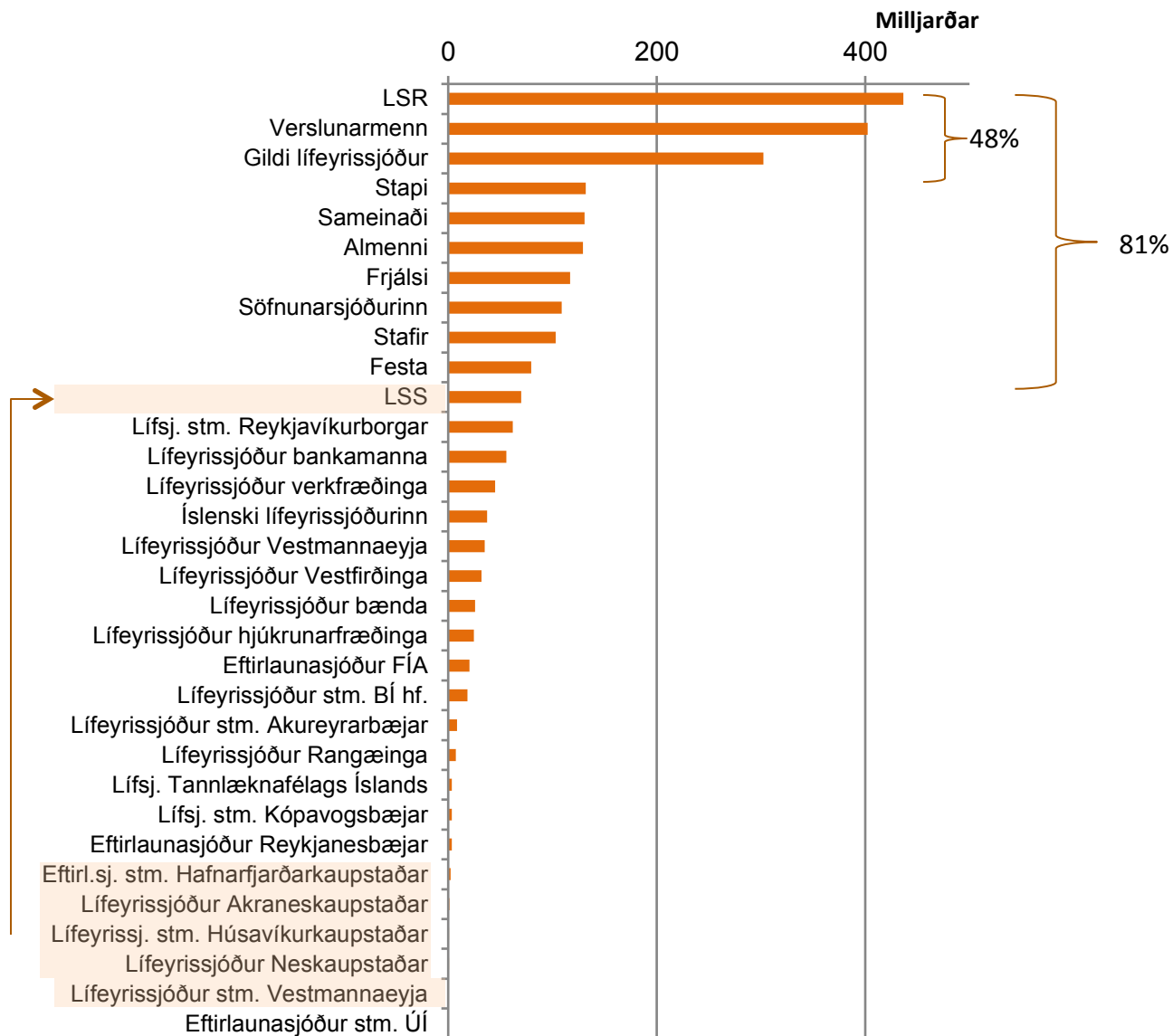
III. stoð: Viðbótarlífeyrissparnaður → 4% + 2%

Lífeyrissjóðirnir

Í ársbyrjun 2013 voru 32 lífeyrissjóðir starfandi en þeim fækkaði í 27 á árinu þegar 5 sjóðir sameinuðust LSS

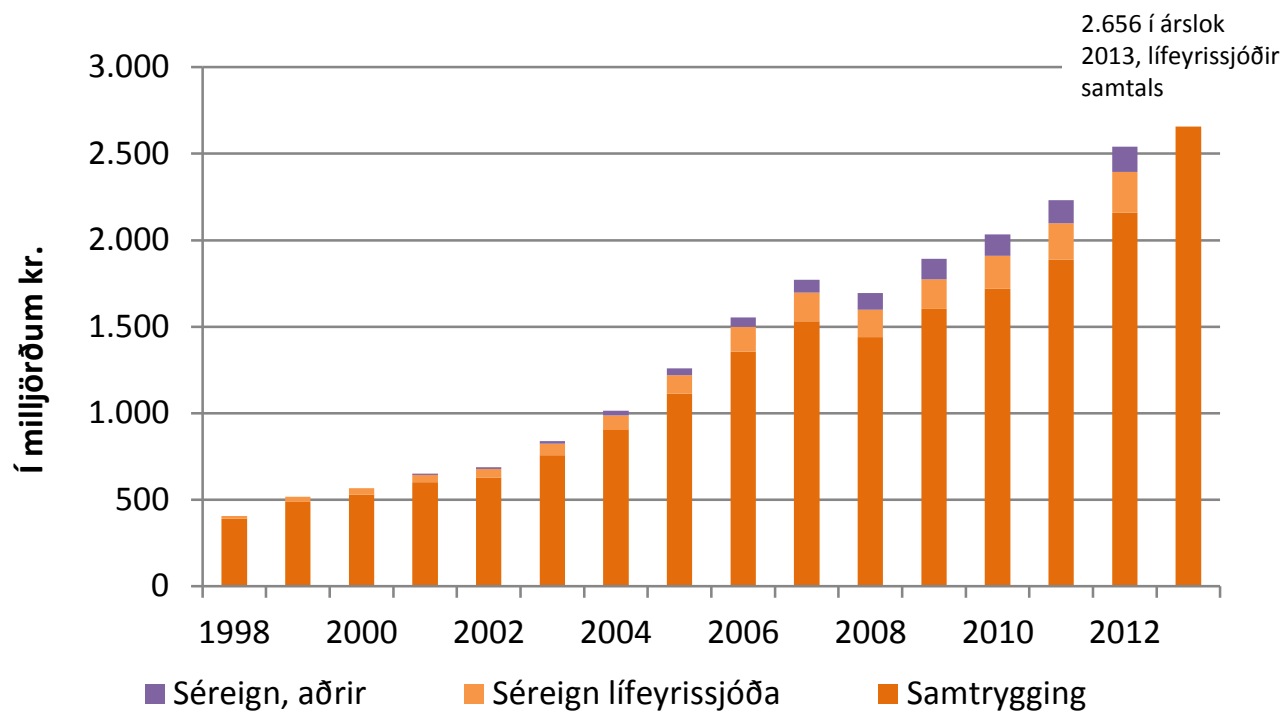
Árið 1980 voru 96 lífeyrissjóðir starfandi

Eignir

Heildareignir lífeyrissjóða hafa meira en sexfaldast frá 1998

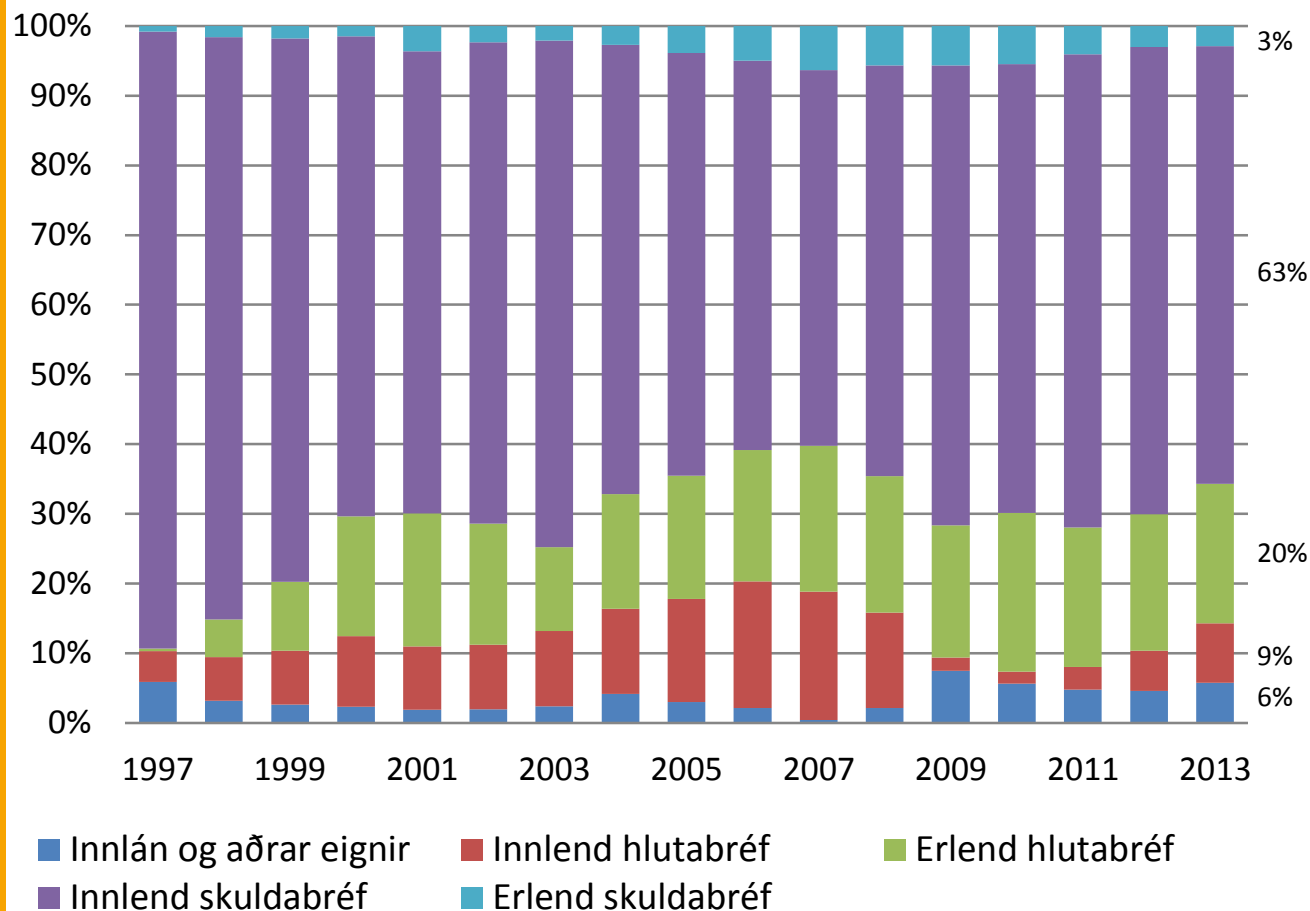

Heimild: Fjármálaeftirlitið og Seðlabankinn

Eignasamsetning lífeyrissjóða

Skuldabréf veða 2/3 af eignum sjóðanna

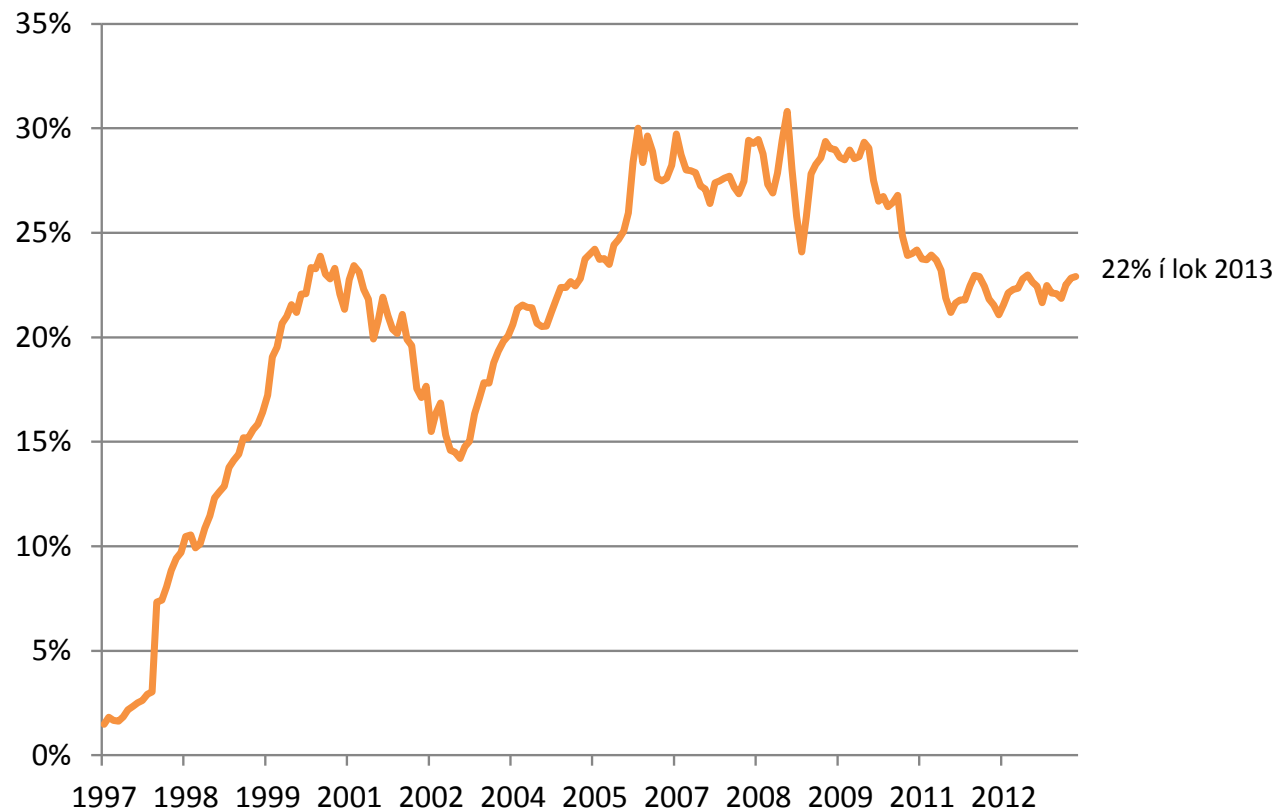
Heimild :
Seðlabanki Íslands

Hlutfall erlendra eigna hefur lækkað

Erlendar eignir draga úr áhættu

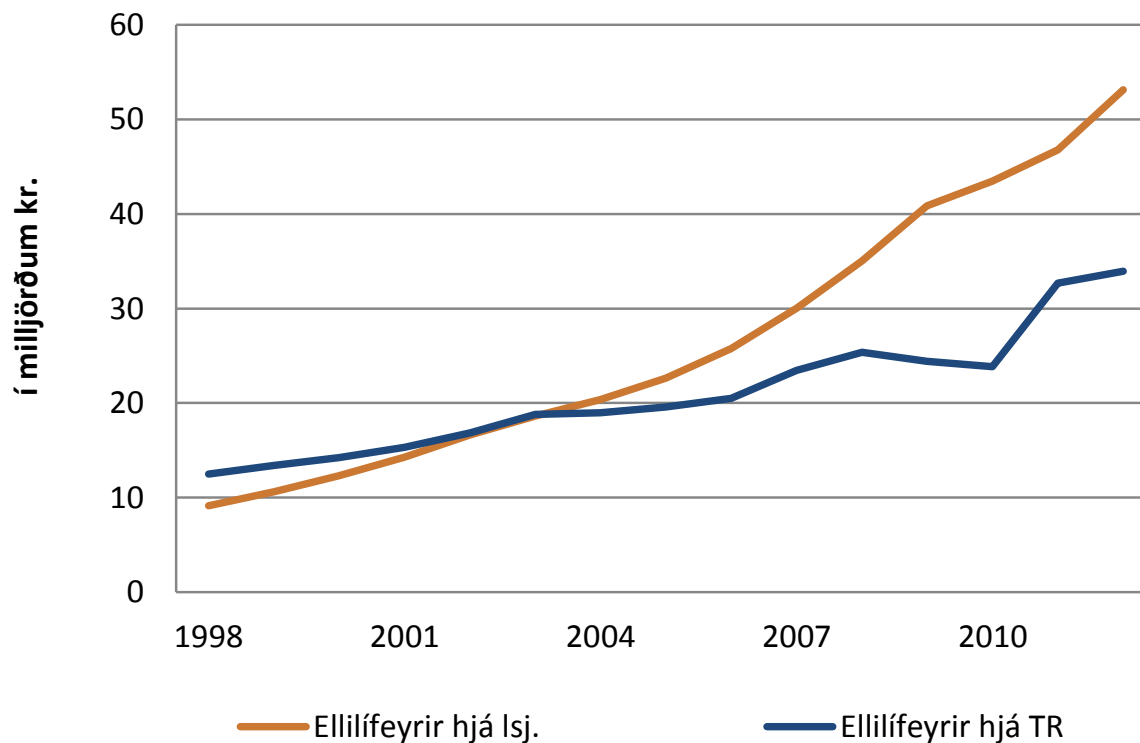
LL hefur samið við Dr. Ásgeir Jónsson og Dr. Hersir Sigurgeirsson um að greiningu á áhrifum hafta á lífeyrissjóði. Greiningin verður kynnt í vor

Meirihluti eftirlauna frá lífeyrissjóðum

Árinu 2012 greiddu lífeyrissjóðir 53 ma.kr. í ellilífeyri en TR 34 ma.kr.

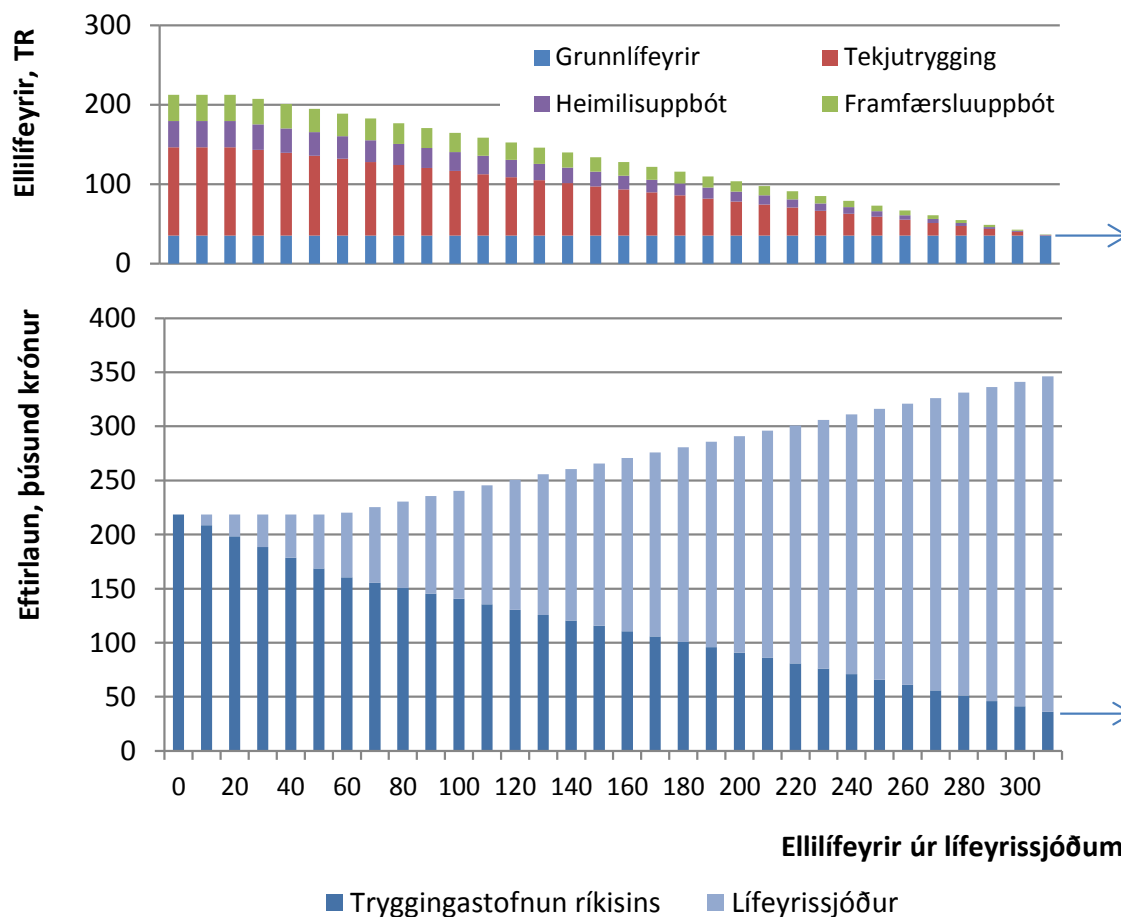
Heimild: Tryggingastofnum ríkisins og Fjármálaeftirlitið

Ellilífeyrir TR og lífeyrissjóða

TR tryggir lágmarks-
tekjur (einstaklingur
219 þús.kr., annað
hjóna 188 þús.kr.)

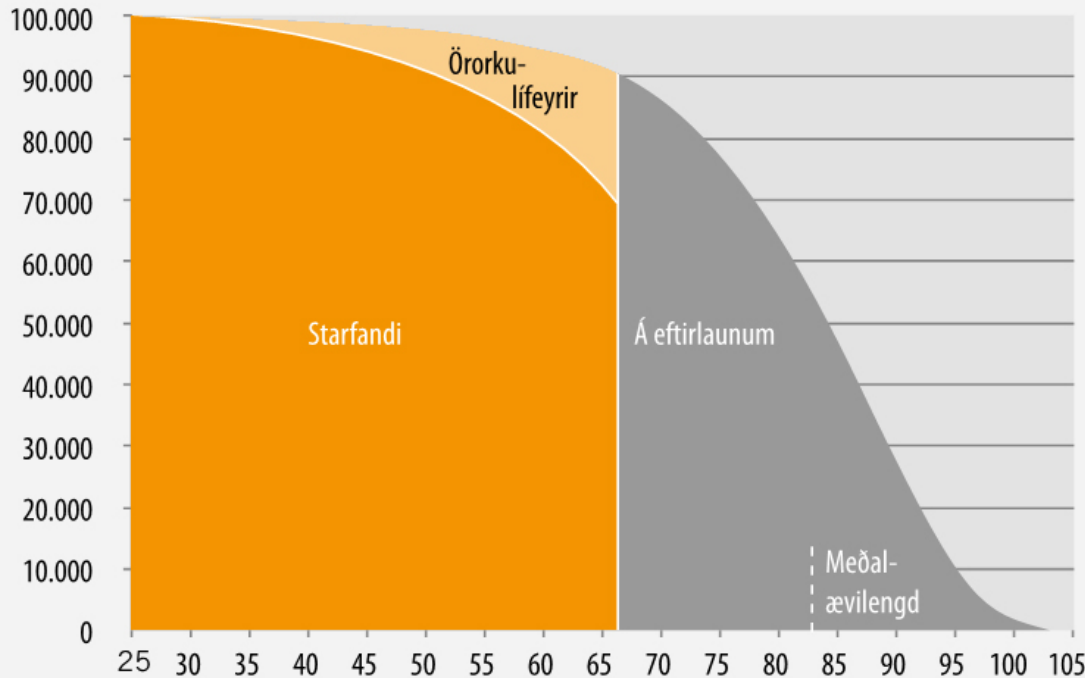
Greiðslur lækka í 35
þús.kr. þegar greiðslur
úr lífeyrissjóðum ná
300 þúsund krónum

Heimild: Tryggingastofnun ríkisins, fjárhæðir í janúar 2014

Launagreiðandi 1/3 af ævinni

Hvaðan koma launatekjur fólks frá 25 ára aldri og til æviloka?

Myndin sýnir hóp 100 þúsund einstaklinga sem kemur á vinnumarkað 25 ára og vinnur til 67 ára aldurs.

Rauðgula svæðið sýnir þá sem eru starfandi á vinnumarkaði og greiða í lífeyrissjóð.

Ljósá svæðið sýnir þá sem verða óvinnufærir á starfsævinni og fá örorkulífeyri. Eins og sjá má eykst örorkutiðnin með aldrinum.

Gráa svæðið sýnir þá sem eru á eftirlaunum.

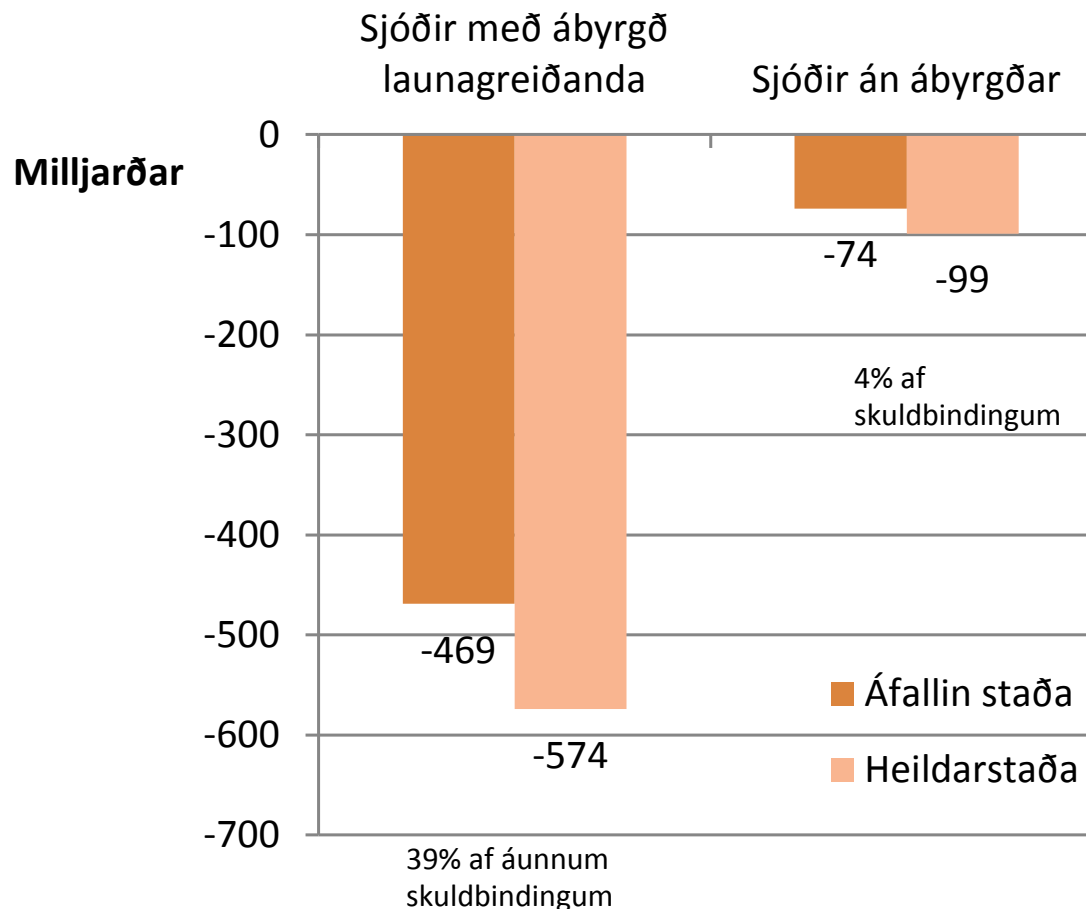
Við 67 ára aldur hefur fækkað um u.þ.b. 10% í hópnum og af hinum eru um 20 þúsund einstaklingar örorkulífeyrisþegar.

Meðalævilengd eru um 83 ár en eins og myndin sýnir lifir stór hluti hópsins lengur.

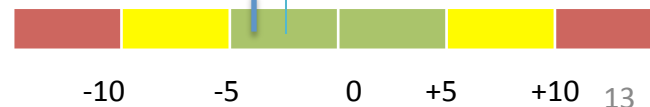
Tryggingafræðileg staða í milljörðum í árslok 2012

Staða sjóða án ábyrgðar nálgast jafnvægi, söguleg skýring er á halla opinberra sjóða

Lagaleg skylda til að breyta réttindum:

-4% 2012 (áætlun 2013: -2,5%)

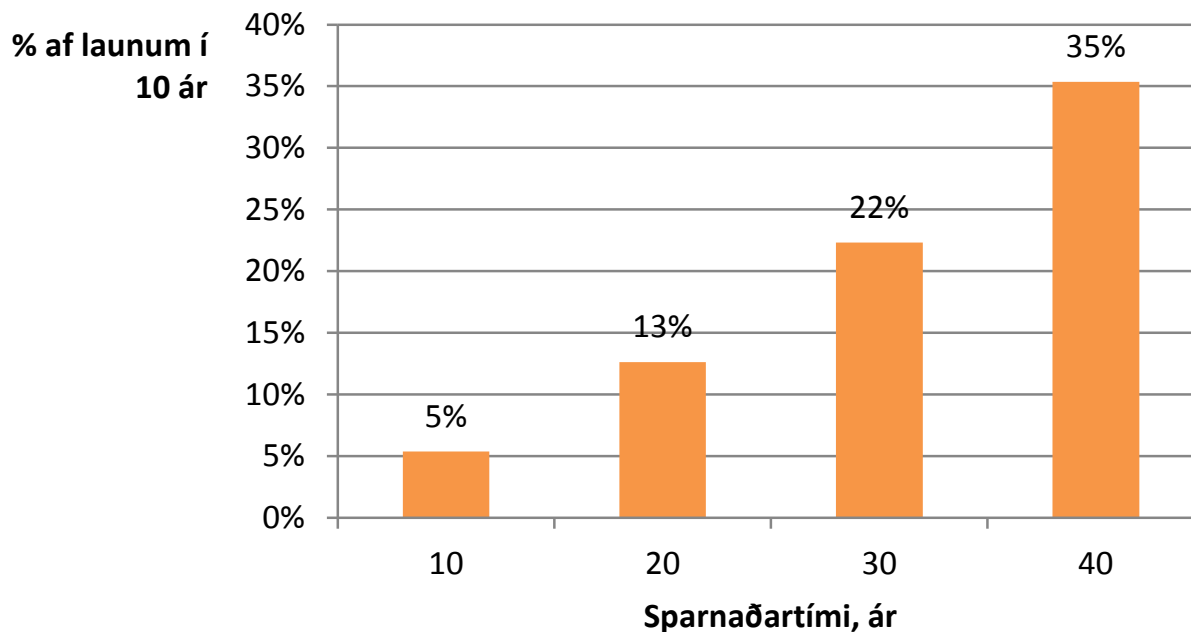

Viðbótarlífeyrissparnaður

- Til að bæta við eftirlaunin
- Hagkvæmur sparnaður
 - Mótframlag launagreiðanda bætist við framlag launþega

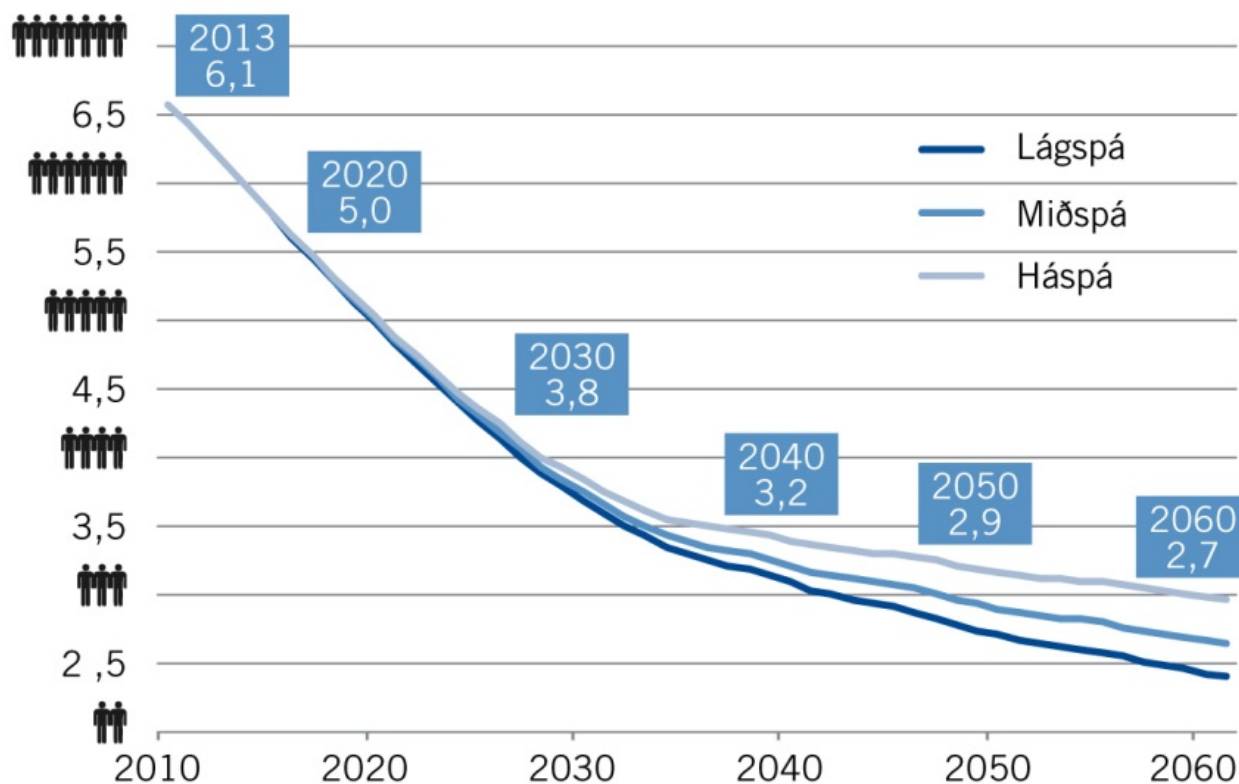
Getur bætt við 5%-35% af launum í 10 ár m.v. mism. sparnaðartíma

Reiknað er 4% af launum í sparnað og 3% vöxtum

Þjóðfélagið breytist

Fjöldi 15–66 ára á móti hverjum 67 ára og eldri

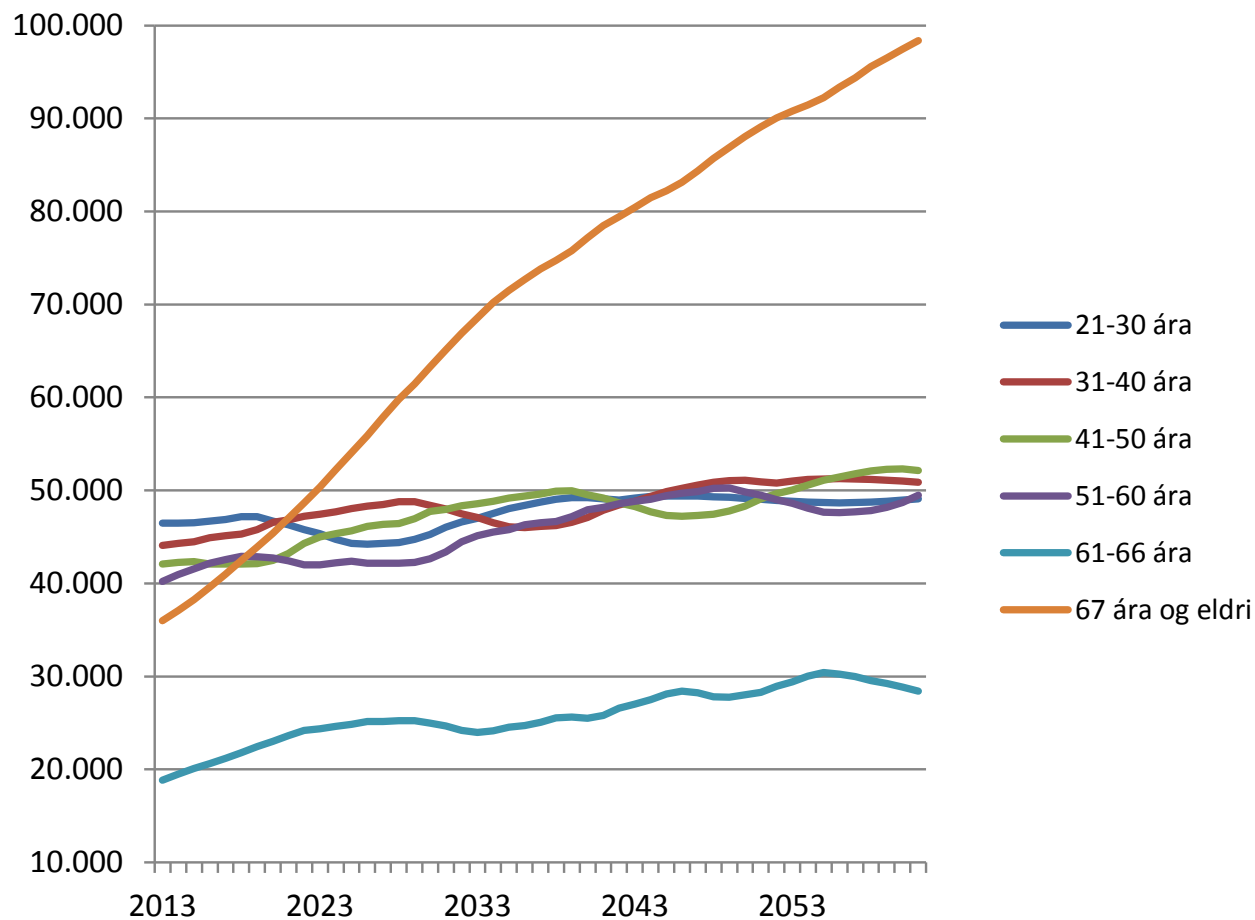
Heimild: Mannfjöldaspá Hagstofu Íslands 2013

Samkvæmt spám
mun fjöldi á
vinnualdri á móti
hverjum lífeyrisþega
mun fækka úr 6 í
tæplega 3

Þá verður gott að eiga góða lífeyrissjóði

Hagstofan spáir því að íbúum 67 ára og eldri muni fjölga úr 36 þúsund árið 2013 í 97 þúsund árið 2060

Heimild: Mannfjöldaspá Hagstofu Íslands 2013

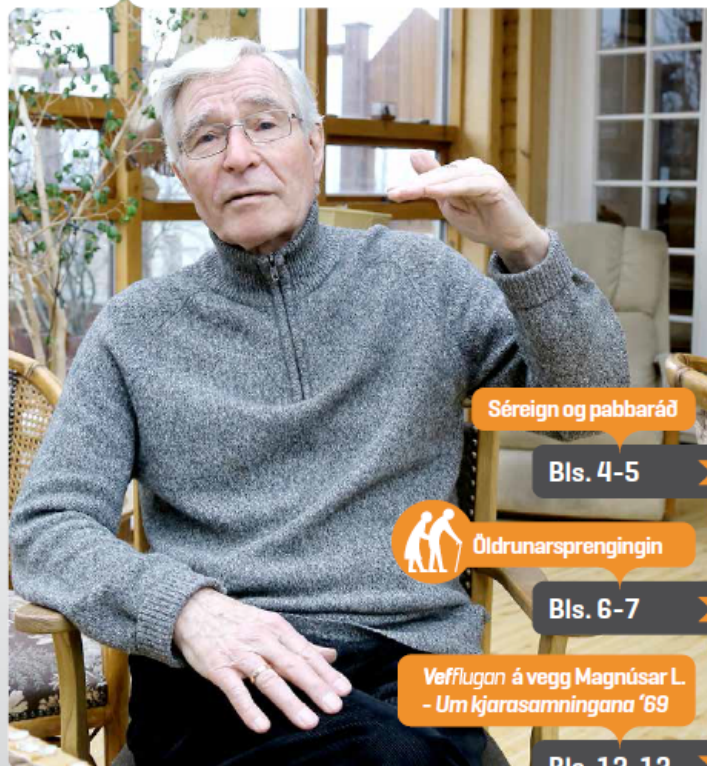

LL kynnir

Fréttir og fróðleikur

Veftímarit með
fréttum fróðleik um
lífeyrissjóðina og
réttindi sjóðfélaga

Séreign og pabbaráð

Bls. 4-5

Óldrunarsprengingin

Bls. 6-7

Vefflugan á vegg Magnúsar L.
- Um íjarasamningana '69

Bls. 12-13

„Að hætta að vinna er eins og langt frí í Las Vegas. Markmiðið er að njóta þess til fulls, án þess þó að klára peningana”

~Jonathan Clements

- Ellilífeyrir ævilangt
- Örorkutrygging komi til tekjutaps vegna sjúkdóms eða slyss
- Falli sjóðfélagi frá eiga eftirlifandi maki og börn rétt til maka- og barnalífeyris

- Almennu lífeyrissjóðirnir
 - sjóðsöfnun
- Opinberu sjóðirnir
 - Að hluta:
 - sjóðsöfnun
 - gegnumstreymi
 - Ábyrgð launagreiðanda

- Réttindi skilgreind í lögum
- Réttindi hvorki aukin né skert til samræmis við eignir og skuldbindingar sjóðsins

- 1997 tóku gildi breytingar á lögum LSR
- Sjóðnum skipt í 2 deildir, A og B
- B-deild LSR starfar skv. eldra kerfi
- B-deild LSR byggir á gegnumstreymi og að hluta sjóðsöfnun
- A-deild LSR byggir á sjóðsöfnun með líkum hætti og lífeyrissjóðir á almennum vinnumarkaði
- Allir nýir sjóðfélagar ganga í A-deild og B-deild lokuð fyrir nýjum sjóðfélögum og launagreiðendum
- Eldri réttindi í B-deild – geymdur réttur

A-deild LSR - iðgjald

- Greitt af heildarlaunum
- Iðgjald sjóðfélaga - 4%
- Mótframlag launagreiðanda
 - Breytilegt, nú 11,5%
- Eignir og iðgjöld = skuldbindingar, þ.e. full sjóðsöfnun

- Hluta sjóðsöfnun og að hluta gegnumstreymi
 - Iðgjald, 23. gr.
 - Lífeyrishækkun, 33. gr.
 - Bakábyrgð ríkisins, 32. gr.

Iðgjald og réttindaávinnsla

- 4% iðgjald er greitt af dagvinnulaunum, vaktaálagi, persónuuppbót og orlofsuppbót
- Réttindi reiknast út frá iðgjaldatíma og starfshlutfalli

SÉREIGN

Hvað er viðbótarlífeyrissparnaður?

- Iðgjald frádráttarbært frá tekjuskattstofni – frestar skattlagningu
- 6% af heildarlaunum
 - 4% lágmarksiðgjald í lífeyrissjóð
 - 2% hámarksiðgjald í séreignarsjóð
 - tímabundið hámark til 1. júlí 2014
- Kjarasamningsbundið mótframlag.
 - Algengt að mótframlag sé 2%

Reglur um útborgun

- Útborgun séreignalífeyris
 - 60 ára
- Sérstök heimild til 31.12.2014
- Skattur
 - Við útborgun er greiddur fullur tekjuskattur

„óheimilt að framselja, veðsetja eða á annan hátt ráðstafa innstæðu eða réttindum samkvæmt samningi um viðbótartryggingavernd eða lífeyrisréttindi í séreign nema með samkomulagi skv. 1.–3. tölul. 3. mgr. 14. gr. Ekki verður gerð aðför í réttindum samkvæmt slíkum samningi og enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða réttindin á nokkurn hátt.“

HVER ER STAÐA - MÍN OG MINNA?

Lífeyrisgáttin

Skipting ellilífeyrisréttinda

3. mgr. 14. gr. laga nr. 129/1997
- 1. tl. Greiðsluskipting
 - 2. tl. Réttindaskipting
 - 3. tl. Iðgjald - framtíðarréttindi

„Maki samkvæmt þessari grein telst sá eða sú sem við andlátið var í hjúskap eða óvígðri sambúð með sjóðfélaga, enda hafi fjárfélagi ekki verið slitið fyrir andlát sjóðfélagans. Með óvígðri sambúð er átt við sambúð tveggja einstaklinga sem eiga sameiginlegt lögheimili, eru samvistum, eiga barn saman eða konan er þunguð eða sambúðin hefur varað samfleytt í a.m.k. tvö ár.“

- Skráð sambúð

Skipting ellilífeyrisréttinda

- Tekur aðeins til ellilífeyris
 - Örorku- og makalífeyrir óbreyttur
- Gagnkvæm og jöfn skipting
 - Allt að helmingur
- Áunnið á hjúskapartíma eða í óvígðri sambúð

- Ekki sjálfstæður réttur - greiðslur falla niður við andlát sjóðfélaga
- Falli maki frá renna greiðslur óskertar til sjóðfélaga að nýju
- Skattlagt hjá viðtakanda

- Fyrir 65 ára aldur
- Sjúkdómar eða heilsufar dragi ekki úr lífslíkum
- Sjálfstæður réttur
- Lífeyrisskuldbindingar óbreyttar

Iðgjald - framtíðarréttindi

- Myndar sjálfstæð framtíðarréttindi
- Getur haft áhrif á lífeyrisskuldbindingar ef greitt er í jafna réttindaávinnslu
- Fellur niður við 70 ára aldur þess eldri

Hverjir gera samning?

- Ekki hugsað sérstaklega sem skilnaðarúrræði
- Frjálssir samningar aðila
- Ekki samningskylda

Verðmæti sem geta fallið utan skipta

2. tl. 1. mgr. 102. gr. hjúskaparlaga nr. 31/1993:

„Réttindi í opinberum lífeyrissjóðum eða einkalífeyrissjóðum, svo og krafa til lífeyris eða líftryggingarfjár sem hefur ekki endurkaupsvirði samkvæmt kröfu annars makans eða þeirra sameiginlega.“

2. ml. 2. mgr. 102. gr. laga nr. 31/1993:

„Nú þykir ósanngjarnt gagnvart hinum makanum að verðmætum eða réttindum skv. 2., 3. eða 4. tölul. sé haldið utan skipta og er þá heimilt að bæta honum það með fjárgreiðslum sem eftir atvikum má inna af hendi með nánar greindum afborgunum.“

- Lögerfingjar
 - Maki og börn eru skylduerfingjar
 - Maki tekur 1/3, börn 2/3
- Bréferfingjar - erfðaskrá
 - 1/3 ef skylduerfingjar

- Hjúskapur
 - Stjúpniðjar – erfðaskrá ella samþykki
- Óvígð sambúð – ekki heimild
- Fer með búið sem sitt eigið, ber ábyrgð á eignum og skuldum. Makinn hefur eignarráð.
- Séreignir skv. kaupmála skiptast – utan við búið nema erfðaskrá þar sem slíkar eignir lýstar hjúskapareignir við andlát
- Ef skipti fara fram eftir andlát beggja fellur niður erfðaréttur milli hjóna

Erfðaskrár

ströng formskilyrði:

- Skrifleg
- Undirrituð
- Tveir vottar eða notario publico
 - Hvattir til og getið vitneskju um vottun erfðaskrár og andlegt hæfi arfleiddanda, stað og stund.

LIFÐU VEL OG LENGI!